

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

17:de årg. 1921.

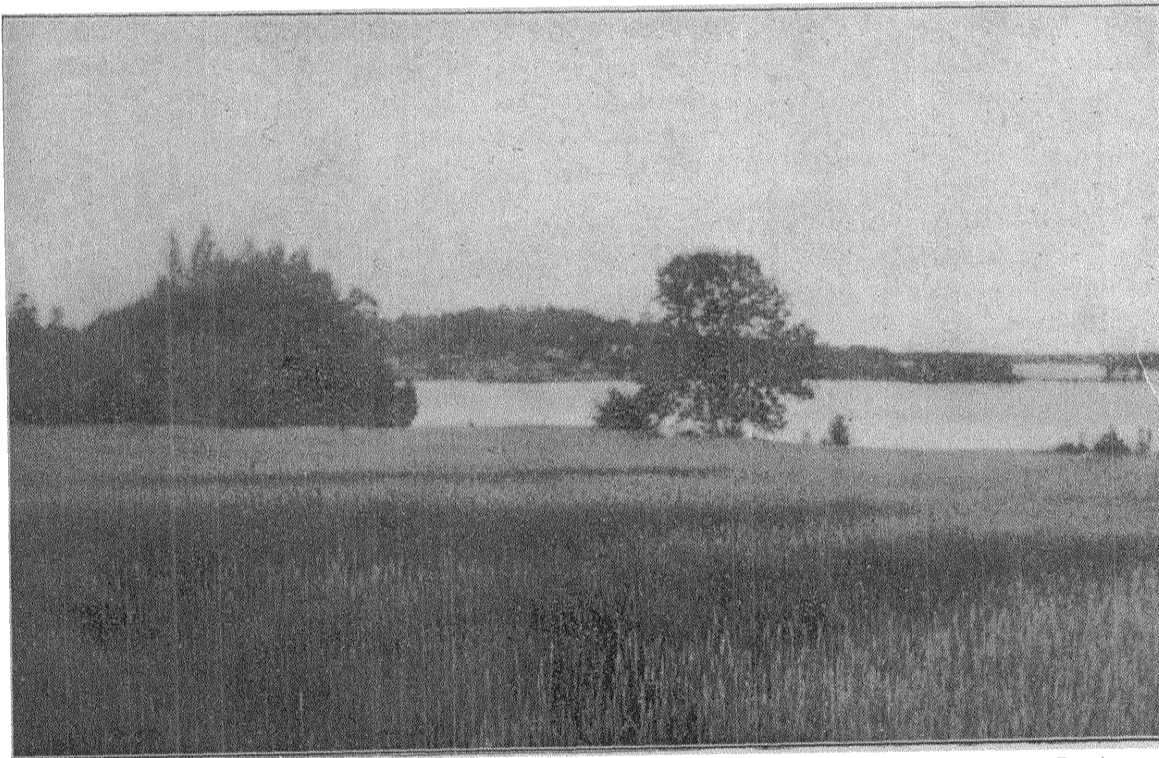
N:r 8. Augusti.

Pris 25 öre.

Inför avgörandet.

AV MARTA LARSSON.

Kvinnorörelsens historia har en viss likhet med H. C. Andersens saga om »den fula ankungen». Visserligen är den ännu endast en ankunge, men det löje, begabberi och motstånd, varmed man i början bemötte den, är numera i det närmaste en saga blott. Rollerna äro nu ombytta, och med ett litet medlid-samt löje tänker man på de gångna årens ofta mycket obehärskade utbrott mot »kvinnoemancipationen». Och under den rubriken inrymdes allt mellan himmel och jord. Att uttala ordet »kvinno-saks-kvinna» var som att vifta

HÖGSOMMAR.

Vy från Stockholms skärgård.

med ett rött skynke framför en tjur. Stormen har nu rasat förbi, kvar finnes endast enstaka dyningar, men vaga och konturlösa försvinna de tämligen obeaktade.

Kvinnornas rättighet att deltaga i de politiska valen har blivit ett faktum, och därmed är respekten för dem också betydligt stadgad. Man inser, att det är mödan värt att söka värva dem var och en för sitt parti, och i olika variationer spelar man sina locktoner för att om möjligt bedåra en eller annan, som ännu icke hunnit taga ståndpunkt till de olika partiernas program. Den hetaste kampen om kvin-

nornas röster kommer säkerligen att gälla arbetarepartiets. Därför att där är klassinstinkten mindre utpräglad än hos de andra partiernas kvinnor. Hur ofta har jag inte, ända in i det yttersta av dessa dagar, hört arbetarkvinnor,

delar för arbetarna, hur skulle det då varit, om arbetarna varit hänvisade var och en åt sig själv. Situationen är inte alls svår att tänka sig. Arbetarklassen, på vars trägna slit de andra klasserna profitera, skulle i mera än en bemärkelse behandlats och betraktats som en rättslös pöbelhop, där en arbetarkvinna vore värd mindre än ingenting. Då nu höstens valrörelse närmar sig med storasteg, borde varje arbetarkvinna taga sig en liten funderare över var hon har sina intressen fotade. Det är intet tvivel om, att både högern och liberalerna till det yttersta komma att anstränga sig för att fiska röster bland arbetarklassens kvinnor. Dessa partiernas valmelodier komma säkerligen att bliva både lockande och trånande, men vi få hoppas att de förklinga obeaktade. Deras braskande löften äro värda plus minus mindre än ingenting alls. Där-om vittnar deras hänsynslösa uppträdande under krigs- och krisåren, vilka voro tillräckligt ohyggliga för att varje arbetarkvinna borde ha dem i en livslång hågkomst. Där-om vittnar även deras hållning i skatte- och tullfrågorna, gent emot arbetslöshetsproble-

delar för arbetarna, hur skulle det då varit, om arbetarna varit hänvisade var och en åt sig själv. Situationen är inte alls svår att tänka sig. Arbetarklassen, på vars trägna slit de andra klasserna profitera, skulle i mera än en bemärkelse behandlats och betraktats som en rättslös pöbelhop, där en arbetarkvinna vore värd mindre än ingenting.

Då nu höstens valrörelse närmar sig med storasteg, borde varje arbetarkvinna taga sig en liten funderare över var hon har sina intressen fotade. Det är intet tvivel om, att

både högern och liberalerna till det yttersta komma att anstränga sig för att fiska röster bland arbetarklassens kvinnor. Dessa partiernas valmelodier komma säkerligen att bliva både lockande och trånande, men vi få hoppas att de förklinga obeaktade. Deras braskande löften äro värda plus minus mindre än ingenting alls. Där-om vittnar deras hänsynslösa uppträdande under krigs- och krisåren, vilka voro tillräckligt ohyggliga för att varje arbetarkvinna borde ha dem i en livslång hågkomst. Där-om vittnar även deras hållning i skatte- och tullfrågorna, gent emot arbetslöshetsproble-

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Under juni, juli och augusti månader åtnjuter redaktören tjänstledighet, varför alla redaktionella skrivelser skola adresseras till förbundsordföranden, **Upplandsgatan 85, Stockholm.**

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsida 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-Dem. Kvinnoförbund:
Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85 III, Stockholm. A. T. 244 36.

met och sist, men icke minst, deras tilltag att bilda den strejkbrytarliga, vilken under namn av »Samhällshjälpen» har till ändamål att biträda arbetsgivarna i deras försök att dräpa arbetarorganisationerna och därigenom bringa arbetarna in under förtryckets stövelklack.

Endast detta senaste utslag av deras hat gentemot arbetarna är tillräckligt för att dokumentera dem, trots alla deras klingande fraser. Arbetarna måste sätta till alla krafter för att tillbakaslå den alltmera framträngande reaktionen. Och om denna reaktion skulle gå som segrare ur den stundande valrörelsen, betyder det för arbetarna ett nederlag, vars konsekvenser det är omöjligt att beräkna. Och i den brandskattning, som segrarna då komma att företaga på de besegrade, må ingen arbetarkvinna inbilla sig att hon blir hällen skadeslös, även om hon varit tillräckligt naiv att ställa sig neutral under valen eller kanske ännu naivare att rösta med fiendepartierna. I så fall komma vi att skäras över en kam och mera än ett arbetarhem att krossas i spillror. Situationen för arbetarna är icke att leka med, den är så blodigt allvarlig, att man knappast vågar tänka en förändring till det sämre. Den arbetslöshetens landsplåga vi så länge dragits med är ett intet mot vad den då kommer att bli, och ytterligare skatter, tullar och lönenedsättningar kommer att följa den tätt i spåren. Det är en allvarlig maning till kvinnorna, då man uppmanar dem att ställa sig till förfogande och på rätt sida i den kommande valkampanjen. Mycket av arbetarnas ve eller väl kommer att bero av, om arbetarna äro tillräckligt rikt representerade då rättmätigheten av arbetarnas krav skall avgöras.

Klubbarbetet.

Under en lång tid har nu 'partiets sömmerskor' varit i intensivt arbete ute i bygderna, med resultat att en hel del nya klubbar sett dagens ljus. Det kan kanske därefter vara på sin plats att vi prata litet om klubb- och arbetet. I första hand resonerar jag här om nya klubbar. Det är en vanlig invändning, då man söker värva nya medlemmar till våra nybildade organisationer: "Det tjänar ingenting till, vi stå ändå på samma fläck". Den klubb jag själv tillhör startade med ett medlemsantal över 100, men på ett halvt år hade vi smält ihop till ett 30—40-tal, därför att ingenting blivit annorlunda än då vi bildade klubben. Som ett botemedel mot detta ville jag råda till att se på andra rörelser, hur länge de fått hålla på. Visserligen kunna vi säga att resultat nåtts, men vad har inte krävts av tid, möda och intresse.

Så böra vi också tänka på hur mycket vi kunna, när vi sluta oss till en organisation, det är ju kunskapen med åtföljande förmåga, som vi skola skaffa oss i vår klubb. Inte heller tror jag det är nyttigt att vi ta vårt arbete så märkvärdigt i början. Vi kunna gärna ta litet tid på oss för att befästa kamratskapet och göra det hemtrevligt för oss i klubben, så att vi känna att vi trivas. När vi hunnit så långt, kunna vi gärna börja taga itu med grovjobbet. Men även då böra vi alltid söka få litet med av gemyt i vårt arbete, detta hjälper oss att inte tröttna. Under sommaren bruka en del klubbar inte arbeta, detta är alldeles fel. Om vi inskränka mötena till ett i månaden, bör det vara nog med sommarvila. Helst böra vi vara ute om vi ha möjlighet och alltid böra vi ha litet trevligt. Om vi under den vackra tiden inte kunna samla så många medlemmar, gör det ingenting, men vi skola låta dem, som vilja och kunna, samlas. Här endast ett par förslag hur vi kunna ordna våra sammanträden. Vi äro ju redan i juli och ha kanske bara ett par möten att ordna om innan hösten. I juli alltså: Möte ute, helst i en skogsbacke; medlemmarna kunna gärna ha handarbeten med sig. Om några viktiga för- eningsärenden fordrar avgörande kunna vi behandla dem. Så föredrar en

förut utsedd medlem de sex första kapitlen i Verdandis småskrift n:r 239. "Något om folkskolans undervisningsplan av år 1919." Den, som skall föreläsa, bör först noga ha läst igenom det som skall läsas. Häftet kostar 1 kr. och finnes i varje bokhandel, bör köpas av klubben. Om vi inte kunna åstadkomma nämnda Verdandiskrift, kunna vi i kommunens broschyrförlag taga Bauers "Vägen till socialism". Den kostar 40 öre. Vi bli säkert nöjda med en väl använd eftermiddag. Tvingas vi av vädrets makter att vara inne, fast det är juli månad, ha vi protokoll och de vanliga föreningsärendena, som vi dock måste blanda upp med mycket sång (Tidens sångbok 1 kr.). Måste finnas i varje klubb. I början av augusti, innan skolan börjar, taga vi avsked av sommaren på det sättet, att där några klubbar finnas i närheten av varandra, dessa samlas hos den, som "bor" centralast, för att ha en trevlig dag tillsammans. Även nu böra vi så vitt möjligt vara ute. Kaffé är självfallet, de besökande ha matsäck med sig. Med nöjet måste vi dock förena nyttan. Och vi kunna bl. a. komma överens om planeringen av valarbetet, som vi sedan fullfölja gemensamt med männen. Som mera själsodlande kan någon medlem, som förut blivit bestämd, och som gjort sig beredd, föreläsa. Åter ha vi utmärkta Verdandiskrifter, antingen n:r 231 eller 232. Kvinnornas del i moralens utveckling, eller n:r 77, Skönhet för alla. Samtliga av Ellen Key. En bok, som också är utmärkt att föreläsa ur, är: Axel Danielssons samlade skrifter. Vid en sådan där eftersommar-samvaro böra vi dock inte anstränga oss till det yttersta för att få så många punkter som möjligt, utan det är samvaron, som skall ge oss uppryckning. Det är emellertid viktigt, att inte heller vid dessa tillfällen glömma sången. Så ha vi vårt vanliga klubbmöte i augusti, som vi kanske få flytta på för det gemensamma mötet skull. Mötet ute. Vi ha då åter n:r 239. Nu att diskutera vad vi fick föregående möte. Den medlem, som då föreläste, erinrar med några sammanfattande ord om innehållet, så att minnet mjukas upp. En annan medlem, som

Kooperativa kvinnogillesförbundets kongress.

Kooperativa kvinnogillesförbundet höll sin 8:de kongress den 25 juni i Norrköping. Av styrelsens berättelse framgår att 68 gillen äro anslutna till förbundet med ett medlemsantal på 2,272. Av sekreteraren har hållits 40 föredrag för 4,845 personer.

En broschyr, "Hemmets finansminister", har utgivits och försålts i 10,000 ex. Vidare har upprättats en kongressfond samt program tillställts gillena kvartalsvis.

På kongressen förelåg tio motioner, de flesta av dessa gällde den direkta agitationen. Debatten om denna blev livlig och beslutades att med all kraft inrikta arbetet på att göra Sverges husmödrar till trogna köpare i de kooperativa affärerna.

Angående en motion om den skriftliga propagandan beslöts att ingå till Konsumentbladets redaktion med önskemål att få en särskild spalt för kvinnogillena.

Vidare diskuterades kvinnornas representation i föreningsstyrelserna, gillenas indelning i distrikt och gillena och gruppverksamheten.

En resolution angående kvinnornas ställning till kooperativ produktion antogs enhälligt av kongressen, vilken manade landets kooperativt organiserade och för övrigt alla husmödrar att stödja de kooperativa produktionsföretagen och vaka över att de kooperativa företagens produkter föras och köpas i alla konsumtionsföreningar.

Vidare antogs en resolution i tullfrågan, vari protesterades mot de livsmedelstullar som införts, vilka hårdast komma att drabba småfolket, som nu lider av arbetslöshet och sänkta löner och vilkas ställning i hög grad är bekymmersam utan ytterligare bördor.

Kongressen som pågick hela dagen hade samlat ett 30-tal ombud. På aftonen samlades deltagarna till gemensam supé på Strömsholmen. Ref.

utsågs vid julimötet, fortsätter så föreläsningen av de övriga sex kapitlen i häftet, som vi sålunda diskutera ett kommande möte. Så ha vi kanske fått en liten hum om en del av den nya undervisningsplanen. Ha vi valt att föreläsa om socialismen, så ha vi åter kommunens broschyrförslag: Wigforss: Industriell demokrati, eller Kautsky: Demokrati eller Diktatur, och Möller: Socialiseringsproblemet. Allt detta är kortfattade framställningar, som gott hinnas med på ett möte. Ja detta är bara en del, så få väl medlemmarna fylla ut resten själva.

A g n e s S ö d e r q u i s t.

Från finska socialdemokratiska kvinnoförbundets kongress.

Måndagen den 20 juni öppnades i Hälsingfors' Folkets hus en kongress av representanter för socialdemokratiska avdelningarna av det forna socialdemokratiska kvinnoförbundet, numera kommunistiskt fastän det oberrättigat bär sitt forna namn.

Ändamålet med kongressen var att slutligen organisera ett socialdemokratiskt kvinnoförbund.

Representerade voro 32 avdelningar genom 43 ombud.

Kongressen öppnades av riksdagsman Miina Sillanpää, på den interimistiska förbundsstyrelsens vägnar.

Från Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund hade anlant en skriftlig hälsning. Hälsningstelegram sändes till systerorganisationen i Sverige

beslöts att förbundsavdelning skall med alla sina medlemmar tillhöra partiet.

Angående militären påyrkas att denna ombildas på folkmilisens grund och att skyddskårerna upplösas.

Dessutom uttalade sig kongressen för inrättandet av sommarkolonier för arbetarmödrar och barn från städer och industrisamhällen.

Ett eget organ skall utgivas en gång i månaden. Namnet bestämdes till "Toveritar" (Kamraten).

Till förbundets ordförande valdes Miina Sillanpää.

Kongressen pågick i tre dagar.

VY ÖVER HÄLSINGFORS.

samt till de i Tavastehus fängslade kamraterna. Genom kongressens trenne ordförande beslöts även att hos justitieministern begära dessa kamraters frigivning.

Interimsstyrelsens berättelse över sin verksamhet godkändes.

På förslag av interimsstyrelsen antogs ett uttalande, vari förbundsstyrelsen uppmanas att noggrant följa utvecklingen av den internationella organisationen och att så snart tecken till uppkomsten av en internationell soc-dem. kvinnoorganisation förmärkes stärka denna rörelse.

Bland de många viktiga spörsmål, som behandlades av kongressen märkes förbudslagen; styrelsen skall utge en skrift i frågan och en energisk aktion påbörjas för lagen. I skattefrågan uttalades en vädjan till partiets riksdagsgrupp att verka för de indirekta skatternas ersättande med direkta, varifrån de små inkomsttagarna dock böra befrias. Ett längre uttalande antogs vari kräves ordnande av pensioner och vård åt änkor och barn efter i inbördeskriget på den röda sidan fallna. I skolfrågan antogs likaledes en längre resolution.

I fråga om ställningen till partiet

När våra finska kamrater nu gå ut i arbetet för mål, som äro gemensamma för arbetarkvinnorna i alla länder, då ha de att arbeta under förhållanden, som förvisso äro långt ogynnsammare än i de flesta länder, men detta bör för dem bli en sporre att med äkta finsk uthållighet gripa sig arbetet an.

En gång skall väl även för Finlands arbetarklass stunda tider mera drägliga än de under den vita terrorns tid!

A. B—n.

Tråkigt är förvisso att få dylika rader:

"Ni får vara så vänliga och sluta att sända några mera brev till mig för jag har gått ur klubben."

Det tråkigaste är dock att inte sådant blir anmält till förbundet, utan vi hålla på och sända våra meddelanden till orätt person i långa tider. Vi kunna under sådana förhållanden aldrig veta om det kommer fram till klubben. Anmäl därför alltid nytt val av korresp. sekr. till förbundets ordf., **U p p l a n d s g a t a n 85, S t o c k h o l m.**

Ett par reseminnen från Italien.

Av Alma Sundquist.

I.

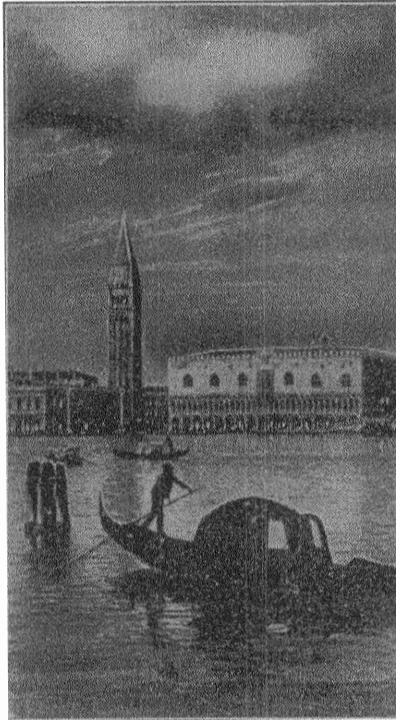
Första maj på Capri.

Första maj inföll i år i Italien mitt under förberedelserna för de till den 15 i samma månad utsatta politiska valen. Stämningen hade under de föregående veckorna på många håll varit ytterst hetsig. Många med kriget direkt eller indirekt sammanhängande omständigheter hade satt sinnena i svallning, och stora arbetare-oroigheter hade under den gångna våren ägt rum särskilt i norra Italien. En kommunistisk stämning med starka sympatier för Sovjet-Ryssland gjorde sig gällande bland socialisterna, och man såg överallt på husknutarna valupprop, som började med "Leve Lenin". Denna riktnings argaste motståndare utgjordes av en nybildad politisk sammanslutning, fascisterna. Dessa hade på sitt program upptagit dels några moderna sociala reformsträvanden, dels och huvudsakligen en obändig nationalism, som bl. a. fordrade Fiumes förening med Italien, och hade därjämte satt som sin uppgift att hänsynslöst "i handling" bekämpa socialismen. Det sistnämnda gick bl. a. så till, att fascister i samlad trupp infunno sig vid socialistiska offentliga möten och fordrade dessas upplösning, liksom de också oupphörligt fordrade, att den röda fanan skulle avlägnas från möteslokaler, tidningsredaktioner, valbyråer och dylikt och att den italienska flaggan i stället skulle hissas. Då deras fordringar ej efterkommas i godo skreds till "handling". Från vilken sida det första revolverskottet vid dylika tillfällen avlossades kunde ej alltid avgöras, men blodiga sammanstötningar hörde till ordningen för dagen i vissa trakter, många fingo sätta livet till, ännu fler blevo sårade.

Hämnd för fallna och sårade utkrävdes från båda sidor, ofta genom lömska överfall av hela grupper mot ensamma och värnlösa samt genom förstöring av egendom. Svåra övergrepp begingos av båda de stridande grupperna, men utan tvivel uppträdde fascisterna mest våldsamt och mest utmanande. Bl. a. anlade de eldsvådor i en mängd lokaler som tillhörde arbetaresammanslutningar.

Myndigheterna stodo ganska handfallna inför dessa våldsamer, att en fascist häktades förekom åtminstone ytterst sällan och man kunde med skäl tala om en fascistisk terror i vissa trakter.

En och annan gång hände det vid sammandrabbningar mellan socialister och fascister att även alldeles utomstående personer blevo sårade, ja t. o. m. dödade av förlupna kulor, och turister

Venezia-Gondola.

blevo därför ofta varnade för att ge sig ut i närheten av folksamlingar eller i osäkra trakter. Särskilt hade man rätt oss att vara försiktiga den första maj.

För den som kommer från ett så stillsamt och sansat land som Sverge är det ju svårt att ta dylika farhågor på fullt allvar, och det var icke heller av försiktighetsskäl utan på grund av vår förut uppgjorda resplan, som vi kommo att tillbringa dagen i fråga på Capri, den underbart vackra lilla ön med staden av samma namn i närheten av Neapel, där enligt allas utsago någon jordmån för politiska oroigheter icke var till finnandes.

Himmel och hav flyta samman i silverskimrande blå förtoningar kring Capriön. En glädjefylld frid ligger utbredd över den lilla staden på klippan med sina trädgårdar fulla av apelsinträd, rosor och vinrankor och med smala och slingriga gator, där man

möter ovanligt välvuxna kvinnor, vilka med ädelt behag bära sina vattenkrukor på huvudet. Den första maj upprann strålande vacker. Turistflockarna samlades som vanligt på förmiddagen på det lilla torget framför kyrkan, ur vilken öborna efter slutad gudstjänst strömmade ut, vigvattensstänkta och andäktiga. Plötsligt såg man en hop människor, mest unga män skynda in mot en smal gata å vilken vi nyss sett en röd fana hänga ut genom ett fönster. Man hörde skrik och skratt och ett bullrande ljud, som av försök att spränga en dörr. Därpå komma en massa ynglingar springande med underliga föremål i händerna, bitar av sönderbrutna stolar och bord, plankstycken, tidningspackor. De rusa fram på torget och inom några minuter na de mitt på detta tänt upp ett flammande bål till vilket den ena efter den andra kommer springande med nytt bränslematerial. Av de omkringstående få vi veta, att det är fascister som byggt bålet och att de stormat de ytterst fåtaliga socialisternas valbyrå. Vi få nu också åse, hur den röda fanan och stora högar av socialistisk agitationslitteratur brännes å bålet under triumftjut från fascisterna, under skratt och nyfikna frågor från turisterna.

Åtminstone några av åskådarna kände sig dock trots den flammande elden som brann i solskenet liksom berörda av en iskall fläkt från religionsförföljelsernas och inkquisitionens som man hoppats för alltid gravlagda tidevarv, och denna stämning förstärktes ytterligare, då vi fingo se ett par militärer vilka tydligen för tillfället tjänstgjorde som poliser komma och leda en ung man, vilkens båda händer voro hopbundna med en kedja, vars ena ände tjänade polisen till handtag. Den unge fången som uppgavs vara en av stadens mycket få socialister ansågs förmodligen ha använt "större våld än nöden krävde" vid försvaret av valbyrån. Han gick med bart, trotsigt tillbakalutat huvud, de långa, svarta lockarna fladdrade och ögonen glödde. Vi igenkände i honom en kypare, som dagen förut på det mest älskvärda och artiga sätt serverat oss vår middag.

En svensk dam i min närhet utbrast ovillkorligen med en rysning mitt i leendet: "O, de tänka väl inte bränna honom på bålet". Så medeltidsaktigt verkade hela uppträdet, som dock jämfört med vad vi dagligen läste om i tid-

Männen stifta lagar.

Och kvinnorna dömas efter dem.

Den reflektionen kommer man ofta till, då man närmare tager del av en del sorgliga företeelser, där ibland kvinnor tråda i förgrunden.

Genom pressen har nyligen gått meddelande: "Ung kvinna häktad för vanvård av sitt späda barn, vanvård som medfört döden. Kvinnan dömd till två månaders fängelse." Men det är så litet, som genom pressmeddelanden kommer till allmänhetens kännedom. I detta fall kan man dock läsa ut en hel tragedi.

Bland vittnesmålen mot den unga modern befann sig också barnets "far" eller rättare upphov. En man som har sin hustru på tuberkulossjukhus och sex minderåriga barn, för vilka den åtalade skulle vara i moders ställe. Hemmet var fattigt. Barnen voro sex små. Hurudan mannen var, har inte nämnts om. Kvinnan, som skulle uppehålla husmoderns plats, var väl kanske inte så stark, som det troligen krävdes. Och när olyckan var skedd såg hon måhända ingen återgång ur eländet, och sjönk ihop i liknöjdhet. Följderna förtälja tidningarna, och rättfärdiga människor fasa inför detta odjur i kvinnohamn och kunna inte förstå hur en så lindrig dom kunnat fällas. Måhända var domen lindrig, jag vet inte. Men vad jag vet är, att i detta som i så många andra fall var det inte endast en, som var den skyldiga, men det var bara en, som fick sin dom, både den juridiska och den moraliska.

Om vi kvinnor skulle försöka att inte vara så snara med vår dom, då det gäller våra olyckliga medsystrar. I stället försöka göra oss förtrogna med deras förhållanden, söka tänka oss in i deras situation. Och så hos det uppväxande släktet söka inge respekt och ansvar för andras liv och främst de liv, som inte själva ha bestämmanderätt över sitt vara eller inte vara.

A g n e s S ö d e r q u i s t.

ningarna, endast var att betrakta som ett rätt godmodigt teaterupptåg, satt i gång för att roa turister.

Av de anfallande fascisterna blev naturligtvis ingen häktad. Folksamlingen upplöstes ganska hastigt, bålet slocknade, staden låg lika idylliskt fridfull som vanligt och kuskarna vid torgets kant började åter att högljutt utbjuda sina tjänster åt de flanerande turisterna.

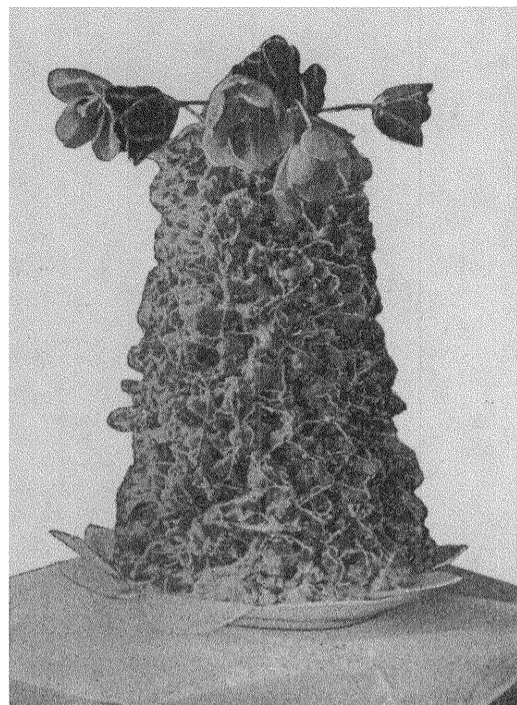
Efter två dagar var den fångne kättaren åter fri och serverade på samma älskvärda sätt som förut.

(Forts. i nästa n:r.)

En saga.

Det var en gång, så börja alla sator. Ordföranden i Sveriges soc-dem. kvinnoförbund hade beordrat en kvinnlig agitator att resa till Spettkakelandet. Nu var emellertid resan ändad, och den kvinnliga agitatorn var hemma i sitt land igen, till vilket hon medfört ett exemplar av det släktet spettekaka.

Och vi förflytta oss nu till den lilla stadens nybyggda stiliga Folkets hus, där kvinnoföreningen anordnat samkväm i den ljusa, vackra festsalen. Mitt på golvet står dukat ett kaffebord med mycket blommor, och åt vilket spettekakan, en här aldrig förut skådad gäst, ger särskilt festlig prägel. Dörrar och fönster stå öppna, så att vårens hela rikedom av doft och välukt strömmar in, och framme vid estraden står föreningens egen violinist och framtrollar de allra vackraste låtar i kapp med fåglarna därute. När hon slutat, framträder en annan av medlemmarna, en som fötts och fostrats i Spettkakelandet och skildrar det folkets liv i helg och söcken. Så sjunga allesammans vårens lov, och så samlas man slutligen kring kaffebordet. Där diskuteras med liv och lust det stundande arbetet för upplysningens spridande bland kvinnorna, allas ögon lysa av iver och kamplust, alla äro lika ivriga att få vara med och hjälpa till

Skånsk spettekaka.

i arbetet. Man enas om att vandra flockvis ut i bygderna för att förkunna de fattigas evangelium, socialismen, för de efter frihet hungrande människorna. Så sjunges några sånger, och så avslutas den trevliga festen, lämnande efter sig ett vackert och ljust minne i deltagarnas sinnen. När vi senare vända åter till staden, tysta och tankfulla, med sinnena uppfyllda av vad vi nyss genomlevat, och av vårens hela skönhet, så bryter min följeslagerska tystnaden och förtrollningen med en så prosaisk anmärkning, som denna: "det är bara synd, att det alltid är så stor skillnad på saga och verklighet". L a s p e - T a j e.

Fackföreningsrörelsen.

Landsorganisationens tidskrift.

Denna tidskrift, som utkommer med ett nummer i veckan, hör till den värdefullare litteraturen inom arbetarrörelsen. I likhet med partiets tidskrift "Tiden" skulle den icke saknas inom någon organisation. Den har redan kommit ut med 26 nummer för första halvåret, som alla äro intressanta och gedigna. Prenumerationen sker på posten och kostar den kr. 6:15 för halvåret. Med denna lilla notis ha vi velat fästa klubbstyrelsernas uppmärksamhet på den och vore det önskvärt att klubben prenumererade åtminstone på ett ex. som kunde cirkulera till läsning bland medlemmarna eller valda stycken läsas upp på mötena.

Som en provbit ur densamma ha vi tillåtit oss i detta nummer avtrycka artikeln Kvinnor och fackföreningar av Bertil Mogård.

Morgonbris' Valnummer

kommer säkerligen att bliva ett stort nummer. Redaktionen spänner alla sina krafter för att få detsamma så innehållsrikt, agitatoriskt och vackert som möjligt. Det kommer dessutom att innehålla 16 sidor med samma pris och villkor som andra nummer. Vi vänta därför att alla kommissionärer höja upplagan väsentligt. Kom ihåg att Morgonbris måste spridas på alla valmöten, även vid husagitation.

Insänd genast meddelande om upplagens storlek till *Morgonbris expedition, Grindsgatan 10, 2 tr., Stockholm Sö.*

Kvinnor och fackföreningar.

AV BERTIL MOGÅRD.

Det mest påtagliga beviset på strömkantringen i nutidens samhällsliv torde väl kvinnans förändrade ställning utgöra. Från att i går ha varit tämligen utan betydelse i det politiska livet är hon i dag utrustad med medborgarens alla prerogativ. Och dock har knappast kvinnan själv förändrats men väl mannens tankar om det älskade, nu även fruktade könet. Man kan klaga över den ekonomiska nödvändighet, som tvingat kvinnan ut i ett hänsynslöst förvärvsarbete, men man måste även förstå, varför hon numera ej vill låta betrakta sig uteslutande som hemvarelsen helt utom rikets vårdande ärenden.

Frågan är nu: Vad komma de arbetande kvinnorna att vilja och kunna efter stadfästandet av deras betydelse i politiskt hänseende? Ett belysande svar kan man hämta av ett representativt uttalande från England — det land, som torde hysa det största antalet industriellt sysselsatta kvinnor. Miss Mary Macarthur — själv fackföreningskvinna — ser frågan som ett arbets- och löneproblem, där arbetet är sådant, att individens hälsa och släktets välfärd främjas. Hon uppställer därför följande villkor: 1) lönen skall vara tillräcklig för hälso- och levnadsstandardens uppehållande, 2) lika lön för lika arbete ifråga om man och kvinna, 3) arbetet må ske under villkor, som befrämja och ej förhindra fysisk och mental utveckling. Nu finnas endast två vägar för uppnåendet av dessa idealfördringar. Antingen måste staten gripa in och reglera arbetsvillkoren, eller måste kvinnorna organisera sig i fackföreningar. Båda vägarna måste beträdas.

I England har under krigsåren fackföreningsrörelsen bland kvinnorna vunnit stort inflytande. Över 700,000 kvinnor äro nu där organiserade. Sedan krigsutbrottet i augusti 1914 har deras antal fördubblats. Där män och kvinnor äro sysselsatta i samma yrke, upptager fackföreningen i sig båda könen. Då förhållandet där som här i landet emellertid synes vara, att kvinnorna gärna vilja draga sig undan det aktiva, betydelsefulla föreningsarbetet,

söker man numera av alla krafter få in även kvinnorna i detta. Härför är utsedd en permanent kommitté, vars syfte är att i sig uppsamla trådarna från alla organisationer av industriellt sysselsatta kvinnor.

Denna kommitté föreslog nyligen, att i stadgarna för alla fackorganisationer med blandade manliga och kvinnliga element skulle införas bestämmelser om kvinnornas representation i styrelsen, och att i själva landsorganisationen skulle inrymmas ett organ för tillgodoseende av kvinnornas speciella yrkesangelägenheter. The Amalgamate Society of Engineers beslöt att vägra kvinnor medlemskap av sin mäktiga fackförening. Det egentliga skälet härför är säkerligen mera formellt, än vad som plägar uppgivas. Detta bevisas också därav, att redan 1915 en samorganisation mellan denna fackförening och kvinnornas organisation bildades med uppgift att sammansluta de kvinnor, som nu slungades in i metallarbetaryrkena. Som medlemmar i männens fackorganisation skulle de säkerligen ha blivit bara pappersmedlemmar. Nu däremot tvungos de till full självverksamhet från början och uppfostrades härigenom till aktiva medlemmar. På detta sätt utjämnades skillnaden mellan män och kvinnor som fackföreningsmedlemmar, och en sammanslagning blev fullt försvarlig.

Mycket sämre än ett öppet ogillande av kvinnor som medlemmar av fackförening är dock att gärna mottaga deras medlemskontingenter men sedan vid behov och tillfälle förklara, att under lågkonjunktur böra kvinnorna först ur fabriken som rov för arbetslösheten. Naturligtvis blir kvinnornas uppfattning av fackföreningsrörelsen härigenom ingalunda god eller förhoppningsfull. Ensamgåendet blir i stället deras princip, vars tillämpning ovillkorligen leder till lönesänkning och försämrade arbetsförhållanden — även för de manliga arbetskamraterna.

Inom textilindustrin äro som regel kvinnorna den övervägande delen av de arbetande, såsom t. ex. i Lancashire. Följaktligen bilda de där majoriteten i fackföreningarna. Medlemsavgifter-

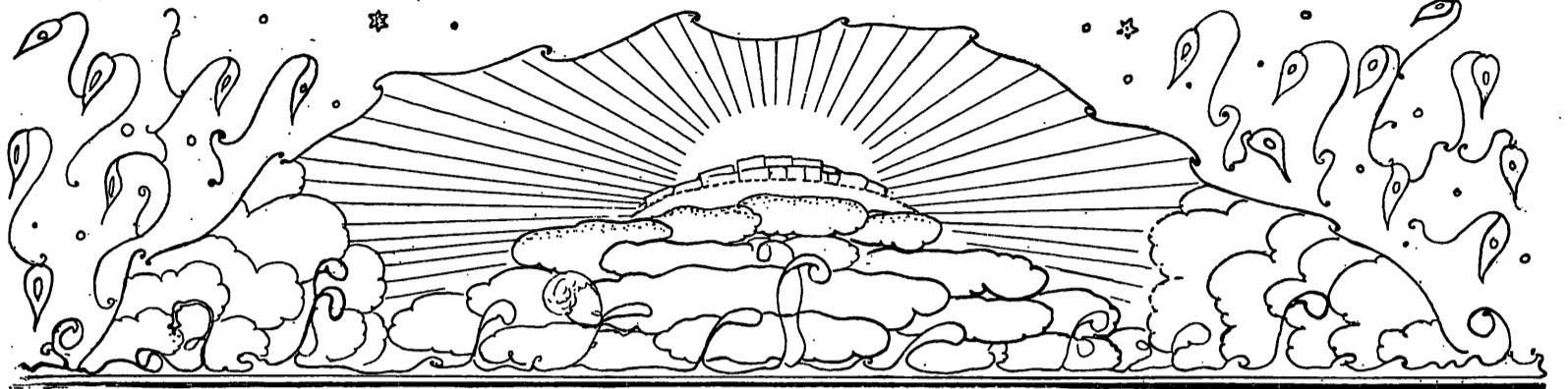
na äro lika stora för dem som för männen, då båda parterna ha samma arbete. Men likväl äro männen i förkrossande majoritet i styrelser och kommittéer. Någon misskötsel av ledningen kan man ej tala om. Men skadan uppkommer genom att kvinnorna förlora ett uppfostrande moment, i det de draga sig för det organisatoriska arbetet inom organisationerna. Fackföreningsrörelsen är dock även för kvinnorna den verkliga arbetarhögskolan. I den borde även kvinnorna avlägga sin examen för tillträde av det medborgerliga livet med alla dess krav och förmåner.

De arbetande kvinnorna i staden och på landet kunna just som kvinnor på det verksammaste bidra till lösningen av många problem, som männen förgäves brottats med under årtal. Kvinnorna ha ej förgiftats av hat och bitterhet i striden mot den reaktionära massa, som först på sistone fått ge plats åt den unga demokratin. Deras mod har ej heller slagits ned av den misströstan, som lätt griper människorna, när de se oenigheten inom de egna leden. I sina modersinstinkter känna de bättre än männen sambandet mellan nutid och framtid. Även i fackföreningsrörelsen har allt detta sin betydelse.

De engelska kvinnorna, sysselsatta i industrin och organiserade i fackföreningar, ha klart insett, att hand i hand med strävandena för starka organisationer måste gå en politisk aktion för statlig reglering av arbets- och löneförhållanden. Ett bestämt krav är upprätthållandet av åtta-timmarsdagen, ja, starka röster ha i England höjts för en normalarbetsdag för kvinnligt industriarbete av sex timmar. De fordra fasta avlöningsnormer, höjande av hälsovårdsstandarden i arbetslokaler, hygieniska anordningar med avseende till tvätt- och badrum, frukost etc. Slutligen fordra de med bestämdhet utsträckt användning av kvinnliga yrkesinspektörer och fabriksläkare. Sin lönepolitik utforma de i kravet på i lag fastställd minimilön, tillräcklig att bestrida ett livs-

(Forts. å sid. 11.)

MOR GONBRIS

V. Bingenzi.

Bland alla de bevis på förståelse och erkänsla, som kommit mig till del från mina över 7,000 åhörarens sida i Sörmland är det särskilt ett, som glatt mig mer än allt annat. I ett brev säges bl. a. så här: "Kan samtidigt omtala att en av vår arbetarekommuns kvinnliga medlemmar efter Edert föredrag skaffat Morgonbris 21 nya halvårs- och 12 nya kvartalsprenumeranter här i etc." —

Detta var väl vackert gjort, och ett bevis på att man förstod att taga tillfället i akt, att, så att säga "smida medan järnet var varmt".

Men låtom oss försöka att draga ut konsekvenserna av ett dylikt tillvägagångssätt. Låt oss i fantasien — går det också i verkligheten tror ni? — föreställa oss, att det finnes vid varje föredrag en så resolut kvinna, så hon skaffar Morgonbris 33 nya prenumeranter, samt se på följderna därav.

I Morgonbris förra nummer meddelade kvinnoförbundets ordförande, att under första delen av 1921 ej mindre än 160 möten för kvinnorna, och med kvinnliga talare, hållits i olika delar av landet. När 1921 är slut så kanske mötessiffran är uppe i minst 400. Med 33 prenumeranter på varje plats där ett möte hålles — och tror ni att det skulle vara omöjligt att uppbringa 33 kvinnor i varje ort, som vore tillräckligt intresserade av socialismens idéer och arbetsuppgifter för att redoboget offra 3 kr. om året i prenumerationsavgift för en tidning, som speciellt för dessas och kvinnornas talan? — vilken ökning av Morgonbris skulle detta förorsaka? 33 gånger 400 exempelvis utgör 13,200 exemplar. Tänk, om vi under 1921 kunde öka upplagan med 13,200, eller låt oss säga bara 10,000, vad skulle detta inte medföra? Först att våra idéer kunde förfäktas i 10,000 nya hem och för kanske 50,000 människor, sedan, att ekonomin för kvinnoförbundet bleve bättre och därigenom möjliggjorde en ökad verksamhet bland landets kvinnor. Och just nu äro båda dessa saker ofantligt betydelsefulla. Med kvinnornas nyvunna

medborgarskap är det absolut nödvändigt att de, åtminstone i någon mån, skaffa sig inblick uti tidens stora frågor och kravet på dem i kampen för lösandet av dessa frågor. Detta få de på ett enkelt och lättsmält sätt i Morgonbris. Och med en bättre ekonomi kunde förbundet ordna upp en planmässig agitationsverksamhet bland våra medsystrar i syd och i nord. Som förbundet ännu ligger i linda, bildligt talat har det inte hunnit med att samla sig någon förmögenhet, ja, jag misstänker starkt att det t. o. m. lever över sina tillgångar, och därför kan inte några stordåd utföras. Men med 10,000 nya Morgonbris om året skulle det kunna hålla kvinnliga talare ute året runt.

Det vore ett mycket bra sätt att ekonomisera. Och hur nödvändigt är det inte för de skaror, som ingenting ha och förtjäna mycket litet, att planmässigt och väl använda de små resurser, som finnas.

Betänk slutligen, att man kan på sin ort få kanske ett föredrag om året, men Morgonbris håller ett sådant i månaden.

En talare kan för stunden väcka tankar, intresse och entusiasm, men detta förflyktigar om ingenting finns, som håller dessa vid makt.

Det är det, som vår tidning skulle göra under hela året.

Och tycker ni inte att vi alla skulle slå vakt om vår lilla Morgonbris, så den kunde bli intressant, begärlig och den enande tanken mellan de väldiga skaror av socialistiskt sinnade kvinnor, som vi, trots allt, dock ha i vårt stora, omfångsrika land? Morgonbris! Vilket vackert och symboliskt namn bara. Känner man inte suset, brisen av den nya tiden i själva namnets uttalande? Ligger det inte en aning av morgonrodnad i det ljus ifrån öster, som, trots allt, dock bryter sig fram i denna, i vår mänsklighets utvecklingshistoria? Är det inte, som om vi såge socialismens storslagna broderskapsiära rycka oss litet närmare sitt förverkligande vid blotta ordet "Morgonbris".

Gå ut i naturens oändliga tystnad och frid en vårmorgon, i själva gryningens timma, och beskåda morgonrodnaden före solens, den nya dagens livgivarinna, uppstigande vid horisonten!

Mörkret skingras mer och mer, dagrarna bliva större under det att skuggorna krympa ihop och bliva mindre; allt liv vaknar och en tusenstämmig kör av bevingade sångare fyller hela naturen med sin glädje över livet, och sin lovsång till alltings upphov och bevarare, under det att solen sakta reser sig i sitt höga majestät. I ett sådant ögonblick av gudstjänst och andakt, tänk på vad allt kan inte ligga förborgat i en morgons bris. Lika mycket kan ligga förborgat i beteckningen "Morgonbris". Blotta ordet är ett stycke poesi! Men siar det inte om den nya dagen, den nya tiden, då även människorna, alla människor, skola kunna glädjas över livet, då klyftorna mellan hög och låg, mellan fattig och rik bli överkomliga, då mänskligheten känner enhetens stora principer? Och siar det inte om den roll som kvinnorna, det feminina i skapelsen, det moderliga, det framfödande av det nya i tiden skall komma att spela häri? Det är vi kvinnor, som nu äntligen börja bli betraktade som likvärdiga varelser med männen, som skola hjälpa fram i ljuset, i dagen, det som födes i vår tid.

Det är vi som skola bli idealismens ljusbärandarinnor, som skola ingjuta i den materiella socialismen idealitetens skära morgonrodnad. Först när socialismen blir ett ideal, som vi både kunna leva och dö för, först då bli vi verkliga socialister. Det är inte bara de nya männen som skola åstadkomma en socialismens renässans, utan fastmer kvinnorna.

I den förhoppningen och i det ljuset låt oss slå vakt om "Morgonbris", vårt språkrör och enande länk, och låt oss alla hjälpas åt att var och en i sin stad och på sitt sätt göra det bästa av den.

Nelly Thüring.

Sommarens agitation bland kvinnorna.

Rubriken här ovan hör till de mera ovanliga. Tror ej att den förut varit synlig i Morgonbris, fastän vår tidning nu snart börjar höra till de »gamla». Första numret utgavs redan 1904, och den som skriver dessa rader har ju nästan hela tiden med sitt arbete stått den nära och tror ej att minnet sviker. Således få vi genom denna rubrik en liten känsla av att vi inte denna sommar rullar i våra gamla banor, med vila och sommaråsighet. Vi känna nog alla att vi inte ha ro till detta, utan att för mycket av våra värden står på spel, och därför måste sommaren tillvaratagas till upplysning ute bland skarorna. Vi hoppas därför att våra kvinnor överallt äro och varit verksamma och inte minst till de stora mötena. Det finns ju så många sätt att agitera på, och mycket viktigt är att intressera kvinnorna att gå på de stora upplysningsmötena. Där kunna de ju i ett föredrag få veta så mycket som är nödvändigt för dem.

I förra numret redogjorde vi för alla turnéer, som gått av stapeln t. o. m. maj månads utgång. Nu skola vi börja med juni månad. Den 4:de juni började *Agnes Söderqvist* i

Bohuslän

och höll där 13 föredrag. Två kvinnoklubbar bildades på den färden, en i Mölnadal och en i Munkedal. Sedan valdes på nästan alla platser kommissionärer för Morgonbris. Våra kvinnoklubbar hade gjort sitt bästa och ordnat det utmärkt för mötena. På de flesta platser, där möten måste hållas inomhus, hade mycket av sommarens fågring fått följa med in i lokalen. I blommor och grönt prunkade lokalerna, och vid åtskilliga tillfällen ståtades också med ett festligt dukat kaffebord, sång och musik. I Bohuslän är dock marken hårdarbetad. Chartuanismen har djupa rötter hos den kroppsarbetande klassens kvinnor och partidistrikts ombudsman var orolig för utgången.

På sina håll var det också tröstlöst, fast kanske inte av orsak som här ovan nämnts, utan för att inte fisken kunde säljas till Tyskland som förut. Tyskarne ha inga pengar att betala med, och då bli också fiskarne utan, och det kan varken riksdagen eller socialismen råda bot på. Och så stänger man in sig i sina gråa stugor och låter inte en fläkt av det andliga livets pulsslag tränga in. Om en sådan plats skriver *Agnes Söderqvist*: »Absolut misslyckat.» Som väl var behövde hon inte skriva så mer än en gång, och man kan beteckna turnén som helhet vällyckad. Vi hoppas nu att våra partivänner

fortsätta där hon slutade, ty kvinnorna låta sig i allmänhet inte övertygas av ett föredrag, utan behöva allt som ofastast lite till livs.

I förra numret lämnade vi *fru Thü-ring* att helt omhändertagas av våra partidistrikt, och

Södermanlands

har väl tagit vara på henne. På 32 dagar har hon visst hållit 52 möten. Det har inte varit att följa tågtdatabellen och järnvägsspåren, utan landsvägarna in i landets avkrokar på motorcykeln. Och så har det hunnits med att hålla ända till 3 möten pr dag. Självfallet har ej på dessa platser kunnat bildas kvinnoklubbar, ty det har varit fullkomligt obruten mark på en stor del av platserna.

I *Flen* blev kvinnoklubb bildad, och som vi tro är den nu i full verksamhet.

Omedelbart efter Södermanland fortsatte *Nelly Thüring* till

Östergötland

och håller nu på där för partidistrikts räkning.

I Västgöta-Dals

distrikt härjar nu *Ruth Gustafson* sedan den 10 juli. Där har på ett utomordentligt sätt förarbetats för mötena och desamma äro i allmänhet väl besökta. Har i presslägningsögonblicket fått ett brevkort från henne, vari hon omnämner detta. Säger dock att det är mest män på mötena och kvinnor från alla håll utom arbetarkvinnor. De hitta inte till oss, vilket är mer än sorgligt. Vi ha mycket arbete att utföra och hoppas våra krafter räcka till.

Efter *Ruth Gustafson* kommer *Hulda Flood* att fortsätta i Västgöta-Dal.

Några spridda möten, som resulterat i klubbars bildande, vilja vi även nämna om. Sälunda har kvinnoklubb genom arbetarekommunens arbete bildats i Holmsund, som ligger i närheten av Umeå, troligen för närvarande vår nordligaste klubb. I Fosie, Skåne, bildades klubb efter föredrag av fru *Anna Ekberg-Åkesson*, i Sorunda av undertecknad och i Norsborg, Stockholms län, av fru *Gerda Bergstrand*.

Arbetet fortsätter hela sommaren och till dess att valen äro över. Flera av våra kvinnodistrikt hålla på att planera och kommer agitationen att bedrivs av alla intresserade krafter i enhetlig samverkan. Partidistriktet komma naturligtvis att slå de stora slagen.

Men, kamrater, lita ej för mycket på de stora mötenas verkan. Hus-

agitationen, den personliga påverkan dagligen är av största betydelse. Och däri brista vi oerhört. Både vi kvinnor och männen. Männen ha i alla tider varit rädda för att få kvinnorna intresserade för socialismen. De ha, som *Marta Larsson* så träffande skriver i »Arbetet», strukit av den på dörrmattan, där den blivit liggande tills mannen gått ut igen. Den har ansetts överflödigt inom hemmets dörrar.

Må nu dessa månader bliva en tid, som ger oss insikter om hur nödvändigt det är att männen och kvinnorna inom arbetareklassen äga samma mål för sina strävanden, äro besjälade av samma anda och se i socialismen mänsklighetens befrielse ur den förnedrande fattigdomen. S. V.

Krav på kvinnorna.

Utgången av höstens riksdagsmannaval ligger till stor del i kvinnornas händer; så lyder parollen för dagen. Om arbetarklassens kvinnor göra sin plikt kuna förlorade mandat återtagas och nya erövrar. Ja väl, vi kvinnor skola var på sin ort göra vad i vår förmåga står för att valet må få en lycklig utgång för vårt parti.

Men vi kvinnor ha även krav på männen. Göra ni verkligen några ansträngningar för att få kvinnorna med i arbetarekommunerna? Eller tro ni att allt är gott och väl om ni »lyckats få så många kvinnor med så ni ha hjälp vid edra fester», vilket yttrande en manlig partikamrat fällde på undertecknads förfrågan om de hade några kvinnor med i sin kommun. Med litet större intresse från männens sida skulle vi kunna ha lika många kvinnliga som manliga medlemmar i arbetarekommunerna. Men nu nöjer man sig med att vid alla möjliga tillfällen förklara att kvinnorna äro inte »mogna» ännu. Exempelvis vid kandidatnomineringen nom en valkrets där det finns 7 kvinnoklubbar, därav ett par snart 20 år gamla. Tänk, där kunde icke en enda »mogen» kvinna uppbringas.

Orsaken till dessa förhållanden bero till stor del på oss kvinnor själva. Erfarenheten visar oss att det är nödvändigt att få ett ordnat samarbete till stånd bland klubbarna. Genom att ute i länen bilda distrikt av soc. dem. kvinnoförbundet vinna vi säkert bästa resultatet, vägen fram kanske måste gå genom våra egna organisationer. Men framförallt må vi komma ihåg att: enade vi stå, söndrade vi falla.

Medelpad.

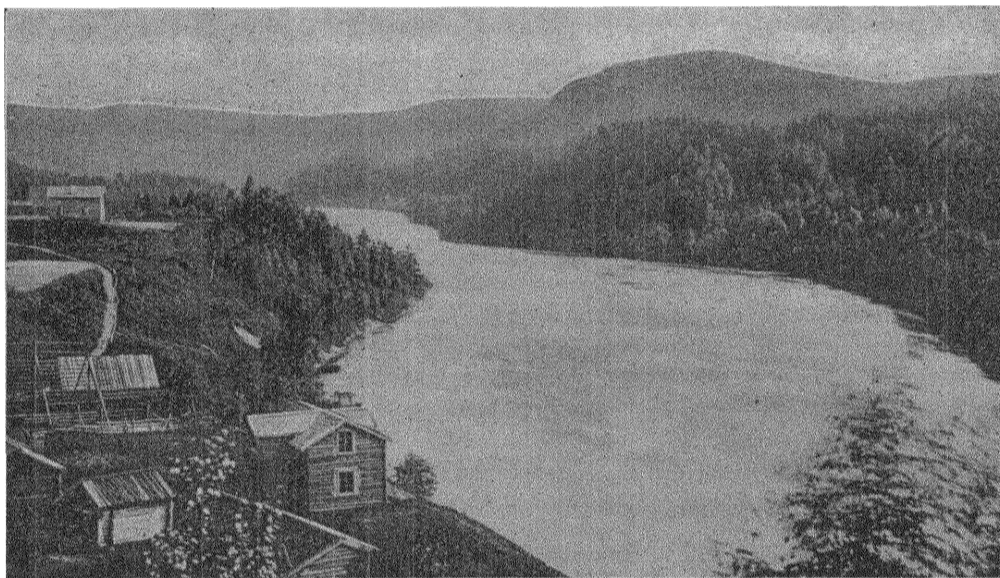
I föregående nummer hade vi införd en vy från Sundsvall och här nedan synes en från Indalsälven. Till dessa bilder, som vi fått mottaga från en för Morgonbris intresserad partivän sändes även följande rader.

Medelpad är ett av Norrlands minsta och fagraste landskap, genomflutet av två våra största floder och centrum för landets trävaruindustri. Därom sjöng redan den glade skalden i tullverket, Elias Sehlstedt:

”Och såg vid såg jag såg vartän jag såg...”

Sundsvall är kärnan, omramat av Indalsälven och Ljungan och genomskuren av Selångersån. Staden

Skönvik, Svartvik, Klübikenborg, Tunadal och Häffners och de stora fabrikererna ha vi i Ortviken, Fagervik, Söråker och Essvik. Dessa träslukare kräva årligen en 4 à 5 miljoner timmer, som från Härjedalen, Jämtland och Medelpad dansar ned för Ljungans och Indalsälvens flottledssystem. Tiotusen och åter tiotusen proletärer — huggare, körare, flottare, sågare, maskokare etc. — äro beroende av trävaruindustrin. Vad detta betyder märkes främst nu under krisen då verken och fabriker stå stilla och skogsdrivningen ligger nere — nödställda ar-

INDALSÄLVEN VID BODOCKE.

som i sommar kan fira sitt 300-årsjubileum — äger 17,000 innevånare, men omgives av ett par tätbebyggda förstäder, en väldig industri och ett betydande uppland. Som Norrlands största affärscentrum är Sundsvall rik på banker, grossörer och hantverkare, men industrin ligger utanför dess hank och stör. Liksom kapitalismen lever på massornas arbete suger Sundsvall sin näring ur kringliggande bondebygd, skogsbruk och industri. Vill man vara poetisk kan man likna staden vid en pärla i landskapet, men om man har sinne för realiteternas svarta sanning borde den liknas vid en spindel.

Kusten kring staden är översållad med sågverk och massafabriker — ett 30-tal sågverk och några av Skandinavien största trämassafabriker. De mest bekanta verken äro Vivstavary,

betarhem, blottställda handlare och hantverkare, kreditåstramande banker, betungade kommuner och en allmän depression.

Arbetarrörelsen är stark i provinsen. En solid facklig organisation existerar på alla industriplatser. Kooperationen har vuxit sig mäktig och har nu en omsättning på 12,000,000 kr. Socialdemokratin är det största politiska partiet och besätter två av provinsens fyra mandat i andra kammaren samt elva landstingsplatser. Den gamla rörelsens språkrör är dagbladet Nya samhället och kommunisternas organ är veckotidningen Medelpads Kuriren. Den socialistiska kvinnorörelsen är mycket stark med 16 klubbar och en 600 medlemmar, förutom några bolsjevikiska klubbar. Vår ungdomsrörelse har kraftiga klubbar i arbete.

Fråga ej!

*Fråga ej, vad skaparn menat
med en värld, som helgon stenat!*

*Fråga ej, vad lön gud ämnat
åt en själ, som världen lämnat!*

*Fråga ej en drömbild — vaken,
fattar själv du bättre saken! —
Ej av skuggan själv du ledes,
om hon än i drömdräkt klädes!*

*Fråga ej, om andens vingslag
susa bortom stoftets tingslag —
fråga ej, ty svaret somnat;
vaknar ej förrn frågan domnat!*

*Fråga ej, hur livet lever
på sin död och åter häver
döden fram till liv och handling
i en evigt ny förvandling!*

*Fråga ej, om himlens klocka
går för fort — ej fåvitskt pocka
på en stund av evigheten
här i korta ändligheten!*

*Fråga ej, om du skall hjälpa
den, som andra söka stjälpa:
är din nästa stadd i fara —
fråga ej, men handla bara!*

C. F. Numan.

Kommunismen seglar i motvind, och både dess press och dess organisationer föra ett tynande liv.

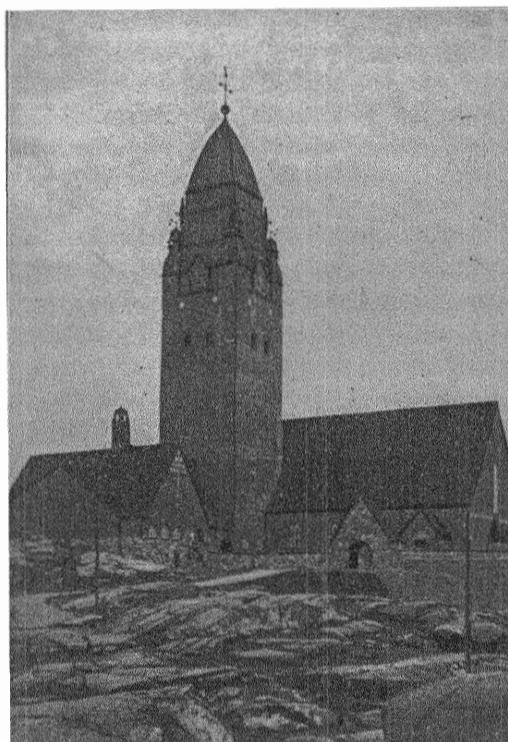
Som turistort är landskapet värt att uppmärksammas — Ljungans betagande vackra ådal, Indalsälven från ångarens däck eller landsvägens vida utsikt, panoramat över Sundsvall från Norra stadsbergets topp, Alnösundets och Kringelfjärdens många sågverk och fabriker eller de hundra väna byarna mellan skogsåsarna, allt förtjänar att ses av den som älskar svensk natur och nordiskt kynne!

Trädgårdsföreningen — Masthugget.

Det är i Göteborg. Jag känner behov av att se något riktigt vackert och ber en kamrat göra mig sällskap till Trädgårdsföreningen. En härlig promenad genom Södra allén och mot 20 öre få vi tillträde till parken och terrassen. Vi få vårt kaffe, och jag får till min stora förskräckelse höra att det är först i år, som man behagat börja med att servera kaffe utan sprit.

Det skulle just varit trevligt, om man ännu inte hade behagat detta. Jag tänkte: Vad man i alla fall är för en ohjälplig stackare när det gäller områden, helgade "stora värden". Musiken var härlig, och vid sandplanen kunde man knappast taga ögonen ifrån de små konfektliknande människobarnen. Små näpna dockor i tyll och brodyr, vilken dock inte räckte till att skyla stjärten, små offer kan man säga för modets extravaganser, men nog fägnade de ögat. Njutningen kunde ha varit ostörd, om man inte vore den oförfärdiga, oförnöjda varelse man är, och tankarna naturligtvis skolaräna iväg, och man skall undra, varför inte alla barn kan få gå som små dockor i Trädgårdsföreningen eller Slottsskogen eller var som helst för park eller skog. Min kamrat sade också någonting om grändernas barn, men då ville jag gå till växthusen. Och här var verkligen ett område, fridlyst från aggande tankar, vare sig på fattigdom eller lyx. Här kunde man njuta i fulla drag, njuta av naturens underverk, skapade i — växthus. Vad man känner sig underligt liten i en omgivning av all världens palmer, bananträd med frukter, lotusblommans stora blad, som liksom bara ligger och väntar att prinsessan skall komma och taga plats för att företaga sin världsomsegling. Men man känner sig också så innerligt tacksam till de människohänder, som ordnat dessa underverk, och som hjälper dem att uthärda så långt från sina hemland. Ovilligt skiljas vi från orkidéhuset, men arbetet väntar oss, var på sitt håll, men vi göra oss inte samvete över de två och en halv timmar vi "slösat" bort av dagen. I mitt medvetande dröjde dock orden om grändernas barn, och jag tyckte till slut, att det blev rent till en skyldighet för mig att också visa den delen av staden mitt intresse. Majorna med Masthugget är väl den del av Göteborg, där man får det starkaste intrycket av fattigkvarter, åtminstone hade jag den uppfattningen. Med spårvagn alltså till Majorna, ty jag hittade inte till den statsdelen, måste alltså följa med spårvagn tills den stannade, och då var jag vid Majorna. Det var något annat detta än Trädgårdsföreningens publik. Men det är ju inte något märk-

värdigt med ett fattigkvarter, det finns ju överallt, och jag klättrade följaktligen upp till Masthugget. Högst upp på bergsplatån har man placerat en mycket stilig kyrka, man får en föresällning om att man med denna kyrka försökt få bort något av det tröstlösa intryck platsen ger, såsom bostadsplats åt människor. Ett par arbetslösa ha helt vanvördigt hängt upp sig på barriären omkring kyrkan. Jag ville gärna komma till tals med dem, men de äro fåordiga, den ena har ett gult häfte och löser i, jag skulle så gärna vilja veta vad han läser. Jag klättrar vidare

Göteborg: Masthuggskyrkan.

ty jag ser konturer av boningar bland klipphällarna. En yngling, naturligtvis arbetslös, har lagt sig högst uppe på en klint, rätt mot solen och havet. Ena handen stöder han huvudet med, den andra har han stuckit i byxfickan, mössan är nerdragen långt i pannan, han ligger så obekvämt, men så oberörd av allt omkring sig att jag blir helt förundrad. Jag sätter mig i närheten och skulle läsa Soc.-Dem. och Ny Tid, papperet rasslar, några barn springa omkring färdiga att ramla över honom, ingenting rör honom.

Det blir inte mycket läst i mina tidningar, jag bara ser på den unge mannen och undrar. Denna unga, kraftiga människa visande denna tysta förtvivalade resignation. Är det inte en stor fara i om vi börja resignera?

I evighet kan jag dock inte sitta och betrakta denna orörliga bild av tiden, solen bränner het och häruppe finns inte tillstymmelse till skydd. Det var ju människoboningarna som hade

sitt intresse. Och de voro verkligen intressanta i mer än ett avseende, några små, små, låga kyffen, en vanlig människa kunde säkert inte gå rak genom dörren. Ursprungligen ha de väl inte varit ämnade till bostäder, utan har väl med den ökade trångboddheten upplåtits åt dessa, de fattigaste bland de fattiga. Jag försökte titta in i ett av dessa kyffen, dörren stod öppen, det var det enda ljus man hade till "köket", fönstret till det andra rummet låg intill bergväggen, högst en halv meter ifrån, detta kunde man se utifrån, inne rådde fullständig skymning, så där såg man ingenting. Att även inne fanns barn, det kunde jag höra, de voro tydligen för små att släppa ut på berget. Kontrasten mellan barnen i Trädgårdsföreningen och dessa, som tillbringa hela sin dag på berg-hällarna, om vädret tillåter, eljest måste de ju vara inne i halvmörkret. Ja, man blir bitter, när man frågar sig vad dessa små gjort för ont som inte kunna få vara med ute i solen, som inte få ha en enda liten grön fläck eller en sandplan ens att leka på, utan dessa gråa, hårda, brännheta eller kyliga bergknallar. Vad man känner sig vanmäktig. Men så tänker jag: Om vi många fler av oss oftare sågo och tänkte över sådana motsatser i livet kanske att vi fortare och lättare kunde komma tillrätta med dem.

Agnes Söderquist.

Missriktad sparsamhet med tid och pengar.

Arbetarkvinnorna ha inte råd att tillhöra en förening, och de ha inte tid att bevista några möten, är ett ständigt återkommande tema i våra diskussioner. Och det har framhållits så ofta, att det trängt så in i vårt medvetande, så vi nästan anamma det som en trossats. Och måste vi någon gång höja kontingenten i våra kvinnoklubbar med några öre pr månad, så äro vi då alldeles övertygade om, att nu ramlar hela klubben över ända. Därför ha vi också oftast så onaturligt låga avgifter, och få därför dras med dålig ekonomi, vilket medför nedsatta arbetskrafter för föreningarna, och ett ständigt osäkerhetstillstånd.

Vi voro några stycken, som en kväll gått ut att ta en promenad, efter ett förut hållet kvinnomöte, och vi gingo och diskuterade frågan om, när kvinnorna ha tid att bevista möten, och kommo till det resultatet, att det inte fanns en enda stund på hela dagen, som en arbetarkvinna kunde offra för att bevista ett möte. Som det började regna, slunko vi för ovanlighetens skull in på en biograf, för att få tak över huvudet. Vi hade emellertid inte mer än nått och jämt hunnit slå oss ned, förrän den manliga delen av säll-

skapet konstaterade, "här utgöres de besökande till minst 90 procent av kvinnor". Och det var alldeles riktigt, där voro kvinnorna i en alldeles överväldigande majoritet. Då fanns det tid, och då fanns det pengar. Ty vi veta nog litet var att det inte endast är överklassdamer, som befolka biograferna. Nu rynka mina läsare pannorna, "men skall man då inte unna arbetarkvinnorna ett litet nöje, som de så väl behöva"? Jo visst skola de ha nöjen, men då skola de ha riktiga sådana, inte det surrogat, som biograferna i de allra flesta fall äro. De skola bevista god teater. Det är så dyrt ja, men spara biografbiljetter en tre eller fyra gånger och gå på teatern i stället, och det kommer alldeles säkert att ge mycket mer i utbyte. Och kvinnorna skola lära sig, att det ligger nöje i att arbeta för en god sak. Det är något, som vi hålla på att förlora, och som vi därför måste efterlysa, och det är arbetsglädjen, den gamla entusiasmen. Nu när vi äntligen fått möjligheter att kunna göra något, när vi genom medborgarrättens erhållande i vår hand fått medlet att på allvar kunna taga itu med omdaning av samhället, då borde vi väl om någonsin känna arbetsglädje, känna modet och entusiasmen stiga och gå till arbetet med den fasta föresatsen att n u s k o l a v i l y c k a s.

Till sist skulle jag vilja rikta en vädjan till dem, som få vara liksom ledare för våra kvinnoklubbar. Sluta upp med talet om att vi inte ha råd att höja våra kontingenter med några ören. Framhåll bara att det är nödvändigt, och medlemmarna skola alldeles säkert förstå det. Det finns ingenting, som är så svårt, som att arbeta i föreningar med tomma kassor, och det skapar också ett sådant osjälvständighetsstillstånd, och det är självständighet som vi nu behöva fostras till. Det är personligheter, som nu behöves.

H u l d a F l o o d.

Ungdoms- och kvinnoklubbar!

Bland medlen för åstadkommandet av en uppräckning bland småfolket i att hävda sina rättigheter och genomföra sina önskemål, är det två, som för mig framstå som de viktigaste just nu.

Såvida inte den allmänna rösträtten skall välla en tillbakagång i utvecklingen till folkets, de bredare lagrens nackdel, är det absolut nödvändigt att *alla* de nya väljarna nås av vårt upplysningsarbete. Först att de få klart för sig medborgarrättens innebörd och förpliktelser och sedan vad vi alla genom denna kunna åstadkomma. Det är detta som arbetarekommuner och klubbar skola utföra.

Som de nya väljarskarorna huvudsakligen finnas inom kvinnornas leder, är följaktligen arbetet bland dem det viktigaste, och för ett effektivt sådant är det jag skulle vilja rekommendera just dessa två medel: framskapandet av kvinno- och ungdomsklubbar samt samarbete mellan dessa. Arbetarekommunerna

Svenska Folkets Valhandbok

Riksdag och riksdagsmannaval med de nya bestämmelserna,

av riksdagsman Oscar Olsson, är Sveriges mest aktuella bok just nu. Nästan alla, även kvinnorna, ha ju nu rösträtt, men mycket i den politiska lagstiftningen är ändrat genom årets riksdagsbeslut (bl. a. är själva valmetoden grundligt reformerad). Vad som nu är lag böra alla veta. Oscar Olsson ger besked på ett praktiskt och trevligt sätt. Svenska folkets valhandbok, som endast kostar häft. 1:50 och inb. 2 kr., erhålles i alla boklädor och pr post direkt från Svenska Andelsförlaget, Stockholm. Återförsäljare antagas överallt.

tycks i många fall vara för »gamla å gäl» och för slöa för att åvägabringa det nödvändiga agitations- och upplysningsarbetet, varför vi måste få fram något nytt, friskt och mera livaktigt. Ännu ha inte de klubbar, som finns, hunnit samla sig några »lagrar att sova på», varför dessa också arbeta oförtrutet, men vad kan det 100-tal klubbar, som äro strödda överallt i detta stora, vidsträckt land, åstadkomma bland sina sovande medmänniskor!

Vi behöva tusentals klubbar innan de bli en makt att räkna med, och det är detta vi måste åstadkomma.

Men, nu komma svårigheterna! Om man än kan liva upp kvinnorna till att bilda klubbar, så finns det mycket sällan — ute på landet i varje fall — kvinnor med mod och erfarenheter nog att ställa sig i spetsen för dessa. Och ofta står eller faller en klubb på just ledningen.

Härmed uttalas intet klander emot kvinnorna eller ett underkännande av deras förmåga, utan bara ett framhållande av att det ju i regel är de tungt arbetande hustrurna, som aldrig haft tid för sig själva, som ställa sig i spetsen för rörelsen, under det att lärarinnor och med dem jämnställda, som fått lite mer kunskap och bildning, inte förstå sin plikt eller sin fördel uti att göra gemensam sak med övrigt småfolk. Det är härför som kvinnoklubbarna böra söka samarbete med ungdomsklubbarna. I äldre sådana finns i allmänhet redan många skolade, intelligenta ungdomar, som kunna hjälpa kvinnorna, och dessa i sin tur kunna stå vid ungdomens sida med sin livserfarenhet. Det är ju så klart och naturligt, att de unga sälla sig till kvinnorna, ty där ha de ju sina mödrar — och vem i hela världen är som »mor» — det bästa och vackraste för »varje ung människa». Och lika väl som ungdomlig entusiasm behöver stödet av livserfarenhet, allvar och mogenhet, behöver detta senare elden och livet av den ungdomliga hänförelsen.

När de unga äro fyllda av drömmar och ideal gjuta de balsam i månet hårt och fruset

(Forts. fr. sid. 6.)

uppehälle under hälsosamma och kraftväckande villkor. Frågan om minmilöner för de arbetande kvinnorna är ett gammalt spörsmål i England och numera väckt till nytt liv. Likaså fordras statlig reglering av arbetsförhållandena för kvinnor, som äro eller vänta att bli mödrar. Minst tre månader före och tre månader efter nedkomsten måste en arbetande kvinna vara lagligt skyddad för risken att genom arbete in i det sista fördärva både sin egen och barnets hälsa. En effektiv arbetslöshetsförsäkring skulle slutligen garantera kvinnorna även under industrins kristider det dagliga brödet.

För de engelska kvinnorna, som ju vanligen endast har Englands bristfälliga folkskoleundervisning bakom sig, måste en skolreform vara en angelägen sak. Skolålderns höjande till sexton år, en allmänt medborgerlig bildning med speciell hänsyn tagen till de i industrin sysselsatta kvinnorna begäres.

En kvinlig engelsk socialdemokrat, som har klar blick för behoven hos sina kroppsarbetande medsysstrar och samtidigt ser deras möjligheter, betonar, att den allmänna rösträttens utsträckning även till kvinnorna knappast kommer att medföra skapandet av vare sig ny himmel eller jord. Kvinnorna skola rösta ungefär som männen. Trots politikernas alla lockbeten kommer kvinnorörelsen ej att låta exploatera sig för ensidigheter. "Kvinnorna äro i hjärtat konservativa i ordets goda mening, ty framförallt vilja de konservera rasen och släktet." Politiska spörsmål komma att bedömas ur moderns synvinkel, och just härigenom blir både löne- och bostadspolitiken lyftad upp i sitt rätta plan.

Bertil Mogård.

(Ur Fackföreningsrörelsen.)

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan **33**
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN

Alla slag av bankaffärer — Högsta inlåningsränta

hjärta, men det höves att mödrarna, kvinnorna, leda in dessa drömmar i goda riktningar, ty endast därigenom kunna idealen förverkligas.

Jag vill därför föreslå, för det första: att där det finns kvinnoklubbar, dessa hjälpa till att få fram ungdomsklubbar, såväl som tvärtom, samt för det andra: att båda kategorierna inbjuder den andra till vartannat möte som hålles. Ett möte i månaden — jag tar nämligen för givet att både ungdoms- och kvinnoklubbar ha två möten i månaden! — bör givetvis ägnas åt administrations- och föreningsangelägenheter o. d., men att sedan det andra blir av mera allmän art med diskussion, föredrag, uppläsningar, samkväm etc., varvid ungdoms- och respektive kvinnoklubbar inbjudas. På det sättet komma de unga att gästa kvinnorna den ena månaden och tvärtom den andra. Dessutom böra alla offentliga möten vara gemensamma, så om kvinnorna anordna föredrag, fester e. d. ungdomarna då kunna medverka med sång, uppläsning, musik, litteraturföreläsning och annat, och när ungdomarna hade dylika att då kvinnorna hjälpa dem med att pynta lokalerna, skaffa blommor, dukar, sköta om servering m. m. På detta sätt bli båda parterna mera intresserade, och tänk vad det då skulle kunna agiteras för såväl klubbarna som till de offentliga mötena!

För alla de gånger undertecknad längtat efter att det skulle finnas ungdoms- och kvinnoklubbar och ett dylikt samarbete på de platser, där ett föredrag skall hållas och där man mötes av liten publik, ostädade lokaler utan det ringaste spår av trevnad samt en slöhet och liknöjdhet, som ibland kan få en att krevera.

Jag försöker då att frammana för min inre syn en tavla, som ofta blir en ljuspunkt i mina framtidsdrömmar: en sinnebild för framtida samarbete mellan de unga och de äldre.

Jag ser en mor, böjd och grånad i livets kamp, med kärlekens och erfarenhetens lugna blick, betrakta samt räcka bågge händerna åt en ung son, som med ett löftesrikt grepp fattar dessa händer medan blicken, speglade ett outgrundligt djup, en intensiv längtan, är riktad mot höjden och varje muskel i hans smärta, seniga unga lekamen är spänd av längtan efter stora dåd och ädla bedrifter i mänsklighetens tjänst.

Detta är symbolen för vad vi längta efter att åstadkomma med våra ungdoms- och kvinnoklubbar samt genom samarbete mellan dessa.

Behöva vi inte gripa verket an i morgon dag?!
Nelly Thüring.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.**Från Uppsala.**

Styrelsen har under året bestått av fruar Olga Hedén, ordf., Gertrud Pettersson, v. ordf., Ada Vehlstedt, sekr., Ingeborg Lundell, v. sekr., och Agnes Wettervik, kassör.

Klubbens medlemsantal har varit omkring 65 medl. Under året har hållits 14 protokollförda möten, och vid en del av dessa sammanträder ha hållits s. k. handarbetsaftnar med sång, musik och kaffe. Två offentliga föredrag ha anordnats. Fru Ruth Gustafson från Stockholm talade över ämnet Kvinnorna som medborgare och deras uppgifter. Red. Gust. E. Dahlberg talade över ämnet Kvinnorna och valen. Vid klubbens sammanträden har nio föredrag anordnats med följande talare: red. Dahlberg: Socialiseringsfrågan, kand. Petrus Johansson: Jack London, kand. Olle Sandler: Om Loma folkhögskola, och hr T. Hedén:

Intryck från partikongressen, fil. kand. Sigröd Gillner: en serie om fem föredrag om Socialismens historia. Ävenså har klubbens egna krafter tagits i anspråk för små inledningsanföranden i skilda frågor, såsom Klubbens ställning till Husmodersföreningarna och Klubbens ställning till arbetarörelsen m. fl. I Socialdemokratiska arbetarepartiets valörelse har klubben tagit aktiv del genom att ställa valkommittéer och valsedelutdelare till förfogande, ävenså genom utgivande av utprop och spridande av partiets vallitteratur.

Två större fester ha av klubben anordnats: en julfest och 1-maj-fest med mycket stor tillslutning av medl. och deras bekanta.

Efter ett påpekande om att Sv. soc.-dem. kvinnoförbund har under året bildats, uttalade så klubben sitt sedvanliga tack och en ny önskan om gott och framgångsrikt arbetsår.

Uppsala i januari.

Styrelsen.

Från Ludvika.

Ludvika Soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte måndagen den 11 april.

Sedan mötet öppnats med ett musiknummer, föredrogs styrelse- och revisionsberättelsen för det gångna året.

Klubben har under året hållit 11 ordinarie, 1 extra och 12 styrelsesammanträden.

Årsdagen av klubbens bildande firades med en angenäm familjefest.

Klubben har under året skickat telegram till de båda 50-åringarna Agda Östlund och Anna Lindhagen samt deltagit med penninginsamling till Ellen Keys 70-årsdag. Till Hjalmar Brantings 60-årsdag har skickats hyllningstelegram.

Klubben äger 5 andelar i Folkets Hus' byggnadsförening.

Något föredrag har ej under året hållits, mycket på grund av den dåliga ekonomiska ställningen, men det inre arbetet har i stället varit ganska gediget och innehållsrikt.

Klubben har varit representerad vid förbundskongressen och instruktionskursen i Stockholm med ett ombud.

Årsprenumeranterna på Morgonbris ha ökats betydligt och även lösnummerföreläsningen går friskt undan.

Klubben har 47 godkända medlemmar, men vi hoppas nu få in ganska många nya efter fru Ruth Gustafsons föredrag, som gick av stapeln torsdagen den 28 april och var ganska talrikt besökt.

Till styrelse för nästa år valdes fruarna Teckla Nygren, ordf., Ingeborg Hellkvist, kassör, Signe Nilsson, sekr., fru Norman och Emma Hagström.

Mötet, som var talrikt besökt, präglades av god stämning.

Med kamrathälsning:

Signe Nilsson, sekr.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrik. Adr.: Kassören Fru Gerda Bergstrand, Bromsten.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie möte 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs. Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta måndagen och 3:dje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. & lokalen Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 3:dje onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. S:t Eriksgatan 21.

Ordf. Hildegard Ström, Bergsgatan 27, 1 tr. ö. g.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm avhåller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. & Folkets Hus' C-sal.

Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte första torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.